

KINNITATUD

Rahapesu andmebüroo

06.05.2019

Juhend kahtlaste tehingute tunnuste kohta

Üldsätted

1. Käesoleva juhendi eesmärk on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) § 56 sätestatu alusel anda juhiseid RahaPTS § 49 ning rahvusvahelise sanktsiooni seaduse (RSanS) § 12 lg 2 ja § 14 lg 2 sätestatud teatamiskohustuse täitmiseks. Teatamiskohustuse alusel tuleb rahapesu andmebüroole (edaspidi RAB) esitada teateid rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtluse, ebaharilike tehingute ja tegevuste kohta ning rahvusvaheliste finants sanktsioonide kahtluse või rakendatud meetmete kohta.
2. Kohustatud isik koostab sisemised protseduurireeglid vastavalt enda tegutsemisvaldkonnale, lähtudes konkreetse valdkonna peamistest rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidest ning sätestades erinevate teadete liikide juurde näiteid peamistest rahapesu ja terrorismi rahastamise ohtudest konkreetses valdkonnas. Kohustatud isikute protseduurireeglites sätestatud teatamiskohustuse täitmine, peab vastama käesolevas juhendis sätestatule.

Mõisted

3. **Rahapesu** on kuritegeliku tegevuse tulemusel saadud vara või selle asemel saadud varaga toimingu tegemine või toimingu tegemise katse, eesmärgiga varjata vara tegelikku päritolu, kasusaajat või omanikku.
4. **Rahapesu kahtlus** on asjaolud või teadmine, mis viitavad sellele, et tehing või tegevus on suunatud rahapesu toimepanemisele või kuritegelikul teel saadud vara varjamisele ning hoolsusmeetmete rakendamise eesmärgiga ei ole kahtlust kõrvaldatud.
5. **Ebaharilikud tehingud või tegevus** on majanduslikult ebaharilikud või ebaloogilised asjaolud ja tegevus või eluliselt mitteusutavad asjaolud või tegevus, mis viitavad võimalikele seostele rahapesuga või ebaseaduslikule tulu varjamisele.
6. **Riskiriikidega seotud ebaharilikud tehingud** on ebaharilikud asjaolud või tegevus tehingutes, kus vähemalt üks tehingu pool on seotud riskiriigiga.
7. **Terrorismi rahastamine** on terroristliku ühenduse, selle liikme või isiku, kelle tegevus on suunatud terrorikuriteo toimepanemisele igasugune materiaalne toetamine, selleks raha kogumine või vahendite kättesaadavaks tegemine.
8. **Terrorismi rahastamise kahtlus** on asjaolud või teadmine, mis viitavad sellele, et tehing või tegevus on suunatud terrorismi rahastamisele ja hoolsusmeetmete rakendamise eesmärgiga ei ole võimalik kahtlust kõrvaldada.

Teatamiskohustuse täitmine

9. Käesoleva juhendi ja juhendi põhjal koostatud protseduurireeglite alusel teate saatmisest (rahapesu andmebüroole) ei tohi isikut või kolmandaid isikuid teavitada (kui seadusest ei tulene teisiti), välja arvatud rahvusvahelise sanktsiooni rakendamise korral.
10. Teatamiskohustuse tekkimisel rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse kohta:
  - Ärisuhte loomisel või juhuti tehingu teostamise soovi korral - kui käesoleva juhendi punkti 11 järgimisel kahtlust ei kõrvaldata, tuleb esitada teade (STR 1-1.3) ning ei tohi ärisuhtet luua või juhuti tehingut teha.
  - Tehingu ettevalmistamisel või tegemisel – kui käesoleva juhendi punkti 11 järgimisel kahtlust ei kõrvaldata, tuleb tehing edasi lükata ja saata teade (STR, TFR 2-2.4 märkega KIIRE), tehingut teha ei tohi. RAB annab esitatud teatele (märkega KIIRE) tagasiside kahe tööpäeva jooksul.
  - Tagantjärele teostatud monitooringu käigus – kui käesoleva juhendi punkti 11 järgimisel kahtlust ei kõrvaldata tehakse teade (STR, TFR 2-2.4) ja ärisuhte olemasolu korral tuleb see lõpetada.
11. Rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse tekkimisel tuleb rakendada tugevdatud hooldusmeetmeid, eesmärgiga kahtlus kõrvaldada:
  - Kui kahtlus kõrvaldatakse, ei ole vaja RAB-ile teadet esitada ning võib jätkata ärisuhtet/juhuti tehingut.
  - Kui rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlus kõrvaldatakse, aga tehing või tegevus on ebaharilik, tuleb esitada teade RAB-ile (UTR, UAR, TFR 1-1.6), ärisuhtet või juhuti tehingut võib jätkata.
  - Kui kahtlus jääb, ei tohi tehingut teha ega ärisuhtet luua ja tehing tuleb edasi lükata ning esitada teade (STR, TFR 2-2.4) RAB-ile, märkega KIIRE.
12. Rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse puhul võib vaatamata juhendis sätestatud tehingu teha:
  - kui tehingu edasilükkamine võib tekitada olulist kahju;
  - selle tegemata jätmise ei ole võimalik; või
  - võib takistada võimaliku rahapesu või terrorismi rahastamise toimepanija tabamist. Sellisel juhul tehakse tehing ning pärast seda esitatakse teade (STR, TFR 2-2.4) rahapesu andmebüroole (§ 49 lg 6, § 43 lg 3).
13. Teatamiskohustus ebahariliku tehingu või tegevuse kohta:
  - Ärisuhte loomisel või juhuti tehingu teostamise soovi korral - kui käesoleva juhendi punkti 14 järgimisel ebaharilikkust ei kõrvaldata, tuleb esitada teade (UTR, UAR, TFR 1-1.6) RAB-ile, aga ärisuhte võib luua või juhuti tehingu teha. Juhul, kui esitatavate ütluste või põhjenduste, konkreetse valdkonna üldiste riskide või kohustatud isiku protseduurireeglite alusel tekib rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlus tuleb juhendada käesoleva juhendi punktist 10.
  - Tehingu ettevalmistamisel või tegemisel – kui käesoleva juhendi punkti 14 järgimisel ebaharilikkust ei kõrvaldata, tuleb esitada teade (UTR, UAR, TFR 1-1.6) RAB-ile, aga ärisuhte võib luua või juhuti tehingu teha. Juhul, kui esitatavate ütluste või põhjenduste, konkreetse valdkonna üldiste riskide või kohustatud isiku

protseduurireeglite alusel tekib **rahapesu** või **terrorismi rahastamise kahtlus** tuleb juhendada käesoleva juhendi punktist 10.

- **Tagantjärele teostatud monitooringu käigus** – kui käesoleva juhendi punkti 14 järgimisel ebaharilikkust ei kõrvaldata, tuleb esitada teade (**UTR, UAR, TFR 1-1.6**) RAB-ile, aga **ärisuhet võib jätkata**. Juhul, kui esitatavate **ütluste või põhjenduste**, konkreetse **valdkonna** üldiste riskide või kohustatud isiku **protseduurireeglite** alusel tekib **rahapesu** või **terrorismi rahastamise kahtlus** tuleb juhendada käesoleva juhendi punktist 10.
14. **Ebahariliku tehingu või tegevuse tuvastamisel** tuleb rakendada **tugevdatud hoolsusmeetmeid**, eesmärgiga ebaharilikkus kõrvaldada:
- **Kui ebaharilikkus kõrvaldatakse**, isik põhjendab ebahariliku tehingu või toimingu majanduslike või muude eluliselt usutatavate selgitustega, ei ole vaja RAB-ile teadet esitada ning võib jätkata ärisuhet/juhuti tehingut.
  - **Kui ebaharilikkus jääb**, isik ei suuda tehingut või tegevust majanduslike või teiste eluliselt usutatavate selgitustega põhjendada tuleb esitada teade (**UTR, UAR, TFR 1-1.6**) RAB-ile, aga ärisuhet või tehingu tegemist võib jätkata.

Ebaharilike tehingute ja tegevuste näiteid tuleb täiendada sisemistes protseduurireeglites vastavalt kohustatud isiku tegevusvaldkonnast ning konkreetsetes valdkonnas kehtivatest riskidest. Käesolevas juhendis on välja toodud näited, kus kohustatud isikutel peaks tekkima kahtlus tehingu või tegevuse ebaharilikkusest, aga kohustatud isik peab lähtuma sisemistest protseduurireeglitest, temaga ärisuhtes oleva kliendi profiilist või juhuti tehingut teha sooviva isiku põhjendustest. Sõltuvalt juhtumi asjaoludest võivad ebahariliku tegevuse või toimingu tunnused põhjustada rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse.

Teate liigid

15. Käesolevas juhendis jagatakse teated järgnevasse liikidesse:

- rahapesu kahtlus;
- ebaharilik tehing;
- ebaharilik tegevus;
- kohustuslik sularahateade;
- kahtlus või teadmine rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamise vajadusest;
- terrorismi rahastamise kahtlus.

Igale liigile vastavad teadet iseloomustavad tunnuste grupid või alamliikide nimetused (edaspidi „tunnuste grupid“). Tunnuste gruppide sisu kirjeldatakse käesolevas juhendis selgituste ja näidete abil. Iga teatega võib seotud olla üks või mitu tunnuste gruppi. Näidete puhul on tegemist mitteammendava loeteluga, mida kohustatud isiku peab tulenevalt oma valdkonna riskidest täiendama¹.

16. Rahapesu kahtluse korral tuleb esitada **rahapesukahtlusega teade** (*Suspicious Transaction Report (STR) inglise k.*). Rahapesu kahtluse korral on kohustatud isikul tekkinud **põhjendatud kahtlus**, et tehingus kasutatavad vahendid on või võivad olla kuritegelikku päritolu või suunatud kuritegelikule eesmärgile, olenemata sellest, kas kahtlus tekkis ainult selle tehingu põhjal või ka eelnenud või seotud tehingute või

---

¹ Kohustatud isik tuvastades oma valdkonnas indikaatori, mida käesolevas juhendis sätestatud ei ole, aga vastab juhendis kirjeldatule esitab selle rahapesu andmebüroo üldisele e-posti aadressile rahapesu@politsei.ee

asjaolude koosmõjust. Rahapesu kahtluse korral tuleb kohaldada tugevdatud hoolsusmeetmeid, et kõrvaldada rahapesu kahtlus. Arvestada tuleb asjaoluga, et hoolsusmeetmete kohaldamisega ei tohi isikule, kelle suhtes rahapesu kahtlus tekkinud on, anda mõista, et kohustatud isik on või plaanib rahapesu andmebüroole teate esitada. Rahapesu kahtluse korral tehingut teha või ärisuhet luua ei tohi.

17. Ebahariliku tehingu korral tuleb esitada **ebahariliku tehingu teade** (*Unusual Transaction Report (UTR) inglise k.*). Ebahariliku tehingu korral on kohustatud isik tuvastanud majanduslikult ebahariliku või ebaloogilise tehingu või teha soovitud tehingu kohta antud selgitused ei ole eluliselt usutavad ning viitavad võimalikule seosele rahapesuga või ebaseaduslikule tulu varjamisele. Ebahariliku tehingu tuvastamisel kohaldab kohustatud isik tugevdatud hoolsusmeetmeid, eesmärgiga isikult ebahariliku tehingu kohta põhjendust saada. Juhul, kui selgitustega ei suudeta tehingu ebaharilikkust majanduslike või eluliselt usutavate selgitustega ära põhjendada tuleb ebaharilikkust tehingust teavitada RAB-i, aga tehingut võib jätkata. Juhul, kui hoolsusmeetmete käigus tekib rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlus tuleb esitada vastava teate liigi kohta käiv teade ning juhinduda konkreetse teate liigi selgitusest.
18. Ebahariliku tegevuse korral tuleb esitada **ebahariliku tegevuse teade** (*Unusual Activity Report (UAR) inglise k.*). Ebahariliku tegevuse korral on kohustatud isik tuvastanud temaga ärisuhtes oleva isiku või tema äripartneri korduvad või jätkuvad ebaharilikud tehingud või tegevuse. Ebaharilikkust tegevusest teavitatakse RAB-i, kuid tehinguid võib jätkata. Ebahariliku tegevuse tuvastamisel kohaldab kohustatud isik tugevdatud hoolsusmeetmeid, eesmärgiga isikult ebahariliku tegevuse kohta põhjendust saada. Juhul, kui selgitustega ei suudeta tegevuse ebaharilikkust majanduslike või eluliselt usutavate selgitustega ära põhjendada tuleb ebaharilikkust tegevusest teavitada RAB-i, aga tehinguid või ärisuhet võib jätkata. Juhul, kui hoolsusmeetmete käigus tekib rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlus tuleb esitada vastav teade ning juhinduda tekkinud teate liigi selgitusest.
19. **Sularahatehinguga korral üle piirsumma** esitatakse kohustuslik **sularahatehingu teade** (*Cash Transaction Report (CTR) inglise k.*) Sularahateade tuleb esitada juhul, kui rahaline nõue täidetakse **sularahas üle 32 000 euro** väärtuses, olenemata sellest, kas tehing tehakse ühe või mitme omavahel seotud maksena. Igast sellisest tehingust tuleb teavitada RAB-i, aga tehingut või ärisuhet võib jätkata. **Krediidiasutus** teatab RAB-le viivitamata igast tehingust sularahas summas üle 32 000 euro, **kui krediidiasutusel ei ole tehingus osaleva isikuga ärisuhet.**
20. **Terrorismi rahastamise kahtluse korral või riskiriigiga seotud tehingu korral tuleb esitada terrorismi rahastamise kahtluse teade** (*Terrorist Financing Report (TFR) inglise k.*) Terrorismi rahastamise kahtluse korral, kui tehing viitab otseselt terrorismi rahastamisele või esinevad tunnused, mis viitavad isiku kuritegelikele sidemetele või radikaliseerumisele, tuleb esitada teade (**TFR 2 – 2.4**) RAB-i ja tehingut jätkata ei või. Riskiriigiga seotud tehingu korral või kui esinevad muud riskiriigiga seotud ebaharilikud asjaolud, tuleb esitada terrorismi rahastamise teade (**TFR 1- 1.6**). Tehingu võib lõpuni teha või ärisuhet jätkata, aga kohaldada tuleb tugevdatud hoolsusmeetmeid.
21. Rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamisel või selle kahtluse kontrolli vajadusel esitatakse **rahvusvahelise finantssanktsiooni teade** (*International Sanctions Report (ISR) inglise k.*). Teatamise kohustus on sätestatud RSanS-is, kuid teatamine ise toimub vastavalt RahaPTS nõuetele. Rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamise vajaduse kahtluse puhul ei tohi tehingut lõpuni teha. Tehingut tohib teha, kui RAB annab selleks

kirjaliku loa vastavalt RSanS sätestatud erandi kohta sätestatu alusel. **Rahvusvaheline finantssanktsioon on ainuke teate liik, mille esitamisel on kohustatud isikul õigus teate esitamisest teavitada isikut ennast.**

KAHTLASTE JA EBAHARILIKE TEHINGUTE TUNNUSED

STR ehk rahapesu või rahapesuga seotud muu kuriteo kahtlusega² teade (põhjendatud kahtlus) – keelatud on tehingut teha või ärisuhet luua, välja arvatud käesoleva juhendi punktis 12 sätestatud juhtudel

STR INDIKAATORID

1. Ärisuhte loomisel/ kliendilepingu sõlmimisel tekkinud rahapesu kahtlus.

1.1. Isiku suhtes on varasemalt teadaolev või hoolsusmeetmete rakendamise käigus tekkinud rahapesukahtlus

- Varasemast ajast teadaolevalt või ärisuhte loomisel tema tausta uurides on saanud teatavaks, et isik on tegelema rahapesu või muude kuritegudega ning esinevad muud viited negatiivsele taustale, mis oluliselt tõstavad riskiastet ning füüsilise isikuna, ettevõtte esindajana või FIE-na võidakse loodavat ärisuhet suure tõenäosusega kasutada kuritegelikel eesmärkidel. Näiteks on avalikest allikatest teada isiku eelnev kuritegelik käitumine või on lähiminevikus keeldutud ärisuhte loomisest samadel põhjustel.

- Hoolsusmeetmete rakendamise käigus on tekkinud kahtlus, et ärisuhte luuakse kuritegelike tegevuste toimepanemiseks, rahapesu või muu kuriteo toimepanemise eesmärgil. Näiteks alles loodud ettevõtte küsib põhjendamatult ning ebatavaliselt suuri limiite tehingute tegemiseks ja näitab partneritena ettevõtteid suure riskiga³ või kõrgema rahapesu riskiga⁴ riikidest.

- Õiguskaitseasutuselt laekunud eelnev teave isiku kahtlaste tehingute kohta.

1.2. Kahtlus isiku poolt esitatud andmete tõe vastavuses

- On alus arvata, et isik on esitanud enda või esindatava kohta võltsitud dokumente, ebaõigeid või mittetäielikke olulisi andmeid või varjanud esindatava tegelikke kasusaajaid. Näiteks esitatud paberi formaat, kuupäeva formaat vms ei vasta dokumendi väljaandja geograafilise asukoha tavadele, sama isiku allkirjad erinevatel dokumentidel on identsed (tempel-allkiri) või pandud lõika-ja-kleebi tehnikaga abil (võimalik ka moonutatada kujutist). Isik kasutab tema äritegevust ja/või ametikohta arvestades lihtsatele küsimustele vastamiseks kõrvalist abi.

- Isik ei esine enda nimel või tegutseb kolmanda isiku kontrolli all. Juriidilise isiku esindajad ei ole dokumentides üheselt identifitseeritavad (puudub isikukood või sünniaeg) või neil puudub esindusõigus. Isiku käitumist jälgitakse või kontrollitakse muul moel eemalt.

- Tekib kahtlus, et isik tegutseb kellegi teise huvides.

- Tekib kahtlus, et isik proovib luua ärisuhet kehtetu volituse või identifitseerimisdokumendiga.

- Esitatud dokumentide puhul tekib võltsimiskahtlus.

---

³ Euroopa Komisjoni delegeeritud määrus 2016/1675 vt. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1553086446597&uri=CELEX:02016R1675-20181022>

⁴ Kohustatud isiku poolt koostatud riikide nimekiri enda tegevusvaldkonna ja majandustegevuse alusel riskianalüüsi tulemusena.

- Isiku poolt esitatav ärimudel ei ole usutav või teostatav ning sellest tulenevalt tekib kahtlus, et ärisuhte loomise või juhuti tehingu eesmärk on rahapesu või teiste kuritegelike tegevuste toimepanemine.

1.3. Krediidi- või finantseerimisasutus keeldub isikuga ärisuhtesse asumisest või lõpetab ärisuhte vastavalt RahaPTS § 42 sätestatuga, seoses hoolsusmeetmete täitmise võimatusega

- Ei ole võimalik üheselt tuvastada isikusamasust või esindusõigust või neid kontrollida.

- Isik keeldub täiendavate andmete või küsitud dokumentide esitamisest.

- Ei ole võimalik tuvastada tegelikku kasusaajat, v.a. korteri- ja hooneühistute, avalik-õiguslike ja börsiettevõtete puhul.

- Isiku või esindatava kapitali moodustavad esitajaväärtpaberid.

2. Tehingute teostamisel

2.1. Rahapesukahtlus sularahatehingu korral

- Juhutehing, kus isik, kellega pole loodud ärisuhet maksab sularaha sisse üle 10 000 euro väärtuses teise isiku kontole või saadab sularaha läbi makseasutuse välisriiki teise isiku kontole, ilma usutava selgitusega või püüab jääda tundmatuks.

- Suures ulatuses (suur ulatus sõltub kontekstist, tavapärase tegevusega võrreldes) saabunud raha kiire väljavõtmine sularahas, mis ei ole majanduslike huvidega või konkreetse isiku tavapärase tegevusega kooskõlas (näiteks kelmuse tulemusena saadud raha tahetakse koheselt sularahaks teha). Võimalik, et kasutatakse mitut pangakaarti ATM-s või makseasutust.

- Tehingute monitooringu tulemusena (võimalik, et eelnevalt on saadetud UAR, kuna tehingud tundusid ebaharilikena) on tekkinud kahtlus, et isik osutab nn raha sulatamise teenust vähemalt summas 100 000 eurot, järgmine raha väljamakse või ATM-st väljavõtmine tuleb võimalusel peatada, vormistada STR märkega KIIRE ja oodata RABi tagasisidet.

- Isik keeldub vastamast küsimusele vara päritolu ja tehingu eesmärgi kohta.

2.2. Isiku suhtes on varasemalt teadaolev või hoolsusmeetmete rakendamise käigus tekkinud rahapesukahtlus.

- Varasemast ajast teadaolevalt või ärisuhte loomisel isiku tausta uurides on saanud teatavaks, et füüsiline isik on tegelema rahapesu või sellega seotud kuritegudega või esinevad muud viited kuritegelikule taustale **ning ka tehtav tehing tekitab rahapesu kahtluse**. Näiteks on juba eelneva kelmusekahtlusega raha kontole saabunud või on sisse tulnud summa pärit isiku jaoks ebaharilikust allikast.

- Isik, kelle kohta on teadaolev kuriteokahtlus, **müüb** kinnisvara, hinnalist vallasvara või väärtpabereid (sealhulgas ettevõtte osakuid).

- Hoolsusmeetmete rakendamise käigus on tekkinud variisiku kahtlus **ning tehtav tehing viitab rahapesule**.

2.3. Ärisuhtes oleva isiku või juhuti tehingut teha sooviva isiku tehingupartneri suhtes hoolsusmeetmete rakendamise käigus tekkinud rahapesukahtlus.

- *Ärisuhtes oleva isiku või juhuti tehingut teha sooviva isiku tehingupartneriks on isik, kelle kohta on teada seotus kuritegelike gruppidega või isiku kodulehel vm avalikud andmed viitavad kuritegelike teenuste osutamisele (näiteks rahapesu eesmärgil panga- või maksekonto avamine, volituse alusel maksete vahendus, tehingute tegemine teise isiku nimel näiteks sularaha sissemakse kontole või kolmandale isikule) või muule kuriteole (näiteks tehingupartneri kodulehel on viited kaubandussidemetele Põhja-Koreaga või ebaseaduslikule relvaärile, avaldatud on usaldusväärne info isiku korruptiivsetest sidemetest mõne riigi valitsusega jne).*
- *Tehingu teiseks osapooleks või tema pangaks on mitteresidendist varipank (nn shell bank).*
- *Ebahariliku tehingu puhul, ei ole ärisuhtes oleva isiku tehingupartneri suhtes võimalik hoolsusmeetmeid⁵ rakendada.*
- *Tehing kinnisvaraga on anonüümne - advokaatide poolt teostatav tehing – osalev konto on advokaadi deposiitkonto, ostja mitteresidendist juriidiline isik.*

2.4. Rahapesukahtlus kontodel tehtavate tehingute korral

- *Sissetuleva makse korral üle 1000 euro ei ole saaja nimi ilmselgelt vastavuses konto omaniku nimega ning tehingu suhtes on tekkinud rahapesu kahtlus.*
- *Eelnevalt on teada või on alust arvata, et kontol olev raha on saadud kuriteo tulemusena.*
- *Kahtlus kontode võrgustiku osas, mille eesmärgiks on vara päritolu hägustamine. Järgmine kontole või kontolt tehtav ülekanne tuleb võimalusel peatada, vormistada STR märkega KIIRE ja oodata RABi tagasisidet.*
- *Sisse tulnud makse kutsuti tagasi kuriteo kahtluse tõttu. Teade saadetakse ka siis, kui makse on tagastatud.*
- *Sisse tulnud makse puhul üle 32 000 euro füüsilise isiku ja üle 100 000 euro juriidilise isiku puhul, puudub makse selgitus või selgitusest ei selgu tehingu olemus ja isik ei esita piisavaid selgitusi või dokumente (näiteks makse selgitus füüsilise isiku puhul „raha“, „ülekanne“ vms ja juriidilise isiku puhul „kaup“, „leping“, „võlg“, „arve“ või nende vaste mõnes muus laialt levinud keeles ilma täiendavate arusaadavate selgitusteta jms).*
- *Juriidiliste isikute vahel tehakse korduvalt makseid ühe ja sama selgitusega, näiteks viidatakse ühele ja samale lepingule, mis pole eluliselt usutav ning antud selgitusest ei selgu tehingu olemus või isik ei esita piisavaid selgitusi või dokumente.*
- *Kahtlus, et tegemist on tehinguga, mis on seotud strateegilise kauba veo või teenuse osutamisega, mille teostamiseks puudub strateegilise ja kahesuguse kasutusega kauba komisjoni eriluba. Teade esitatakse ka juhul, kui tehingu pooltel puudub peale pangakonto side Eestiga ja kaup liigub teistes riikides. Teadet ei esitata, kui tehing puudutab materjalide ja kauba ostmist/müümist Euroopa Liidu liikmesriigi asutusele.*

---

⁵ Kui hoolsusmeetmed kohaldamine kohustatud isiku poolt on nõutav.

- Ärisuhtes oleva isiku kontol on nn transiitkonto tunnused (raha tuleb suurte summadena välisriigist ja liigub edasi välisriikide kontodele- võimalik, et enne liikudes n.ö. siseriingis seotud kontode vahel, makseselgitused ei ole usutavad, ei vasta deklareeritud profiilile või tehingutel on maksevahenduse tunnused). Järgmine kontole või kontolt tehtav ülekanne tuleb võimalusel peatada, vormistada STR märkega KIIRE ja oodata RABi tagasisidet.

- Ettevõtte tehingud on finantsteenuse osutamise tunnustega, aga puudub vajalik tegevusluba ning teenuse pakkumise kohaks on Eesti.

- Internetipanga vahendusel, või muu otsese kontaktita krediidi- või finantseerimisastutuse poolt pakutavat teenust kasutab selleks õigusi mitteomav isik (teenust kasutatakse vale identiteediga või kuritarvitatakse isikule väljastatud kasutajatunnuseid, parooli jms).

- Esinevad rahapesuskeemi tunnused.

2.5. Isik ei esita tehingu kohta hoolsusmeetmete täitmiseks vajalikus ulatuses selgitusi või dokumente või esitatu ei ole eluliselt usutav (RahaPTS § 43 lg 1 ja 2 sätestatud asjaolud)

- Isiku tehingu osas on tekkinud kahtlus või tehing on piisavalt ebaharilik, et küsida täiendavaid andmeid ja dokumente tehingu ning vara päritolu kohta. Isik keeldub selgituste või dokumentide esitamisest või tema selgitused ei ole eluliselt usutavad või dokumentides ilmneb võltsimiskahtlus (näiteks esitatud paberi formaat, kuupäeva formaat vms ei vasta dokumendi väljaandja geograafilise asukoha tavadele, sama isiku allkirjad erinevatel dokumentidel on identsed (tempel-allkiri) või lisatud lõika-ja-kleebi tehnika abil (võimalik ka kujutist moonutada), dokumentide kuupäevad ja väidetavad sündmused on omavahel vastuolus jms).

- Välisriigi tsiviilkohtu või vahekohtu otsus, mille alusel tehakse ülekandeid, ei ole eluliselt usutav või on ilmselt fiktiivse iseloomuga.

2.6. Isiku tehingu asjaolude hindamisel on tekkinud kahtlus, et tehingu objektiks olev vara on rahapesu objekt.

- Piiratud teovõime kahtlusega isik müüb oma hinnalist vallasvara või kinnisvara turuhinnast oluliselt odavamalt.

- Kinnisvara eest maksab täishinna off-shore⁶ ettevõtte.

- Ettevõtte, mille tegelikke kasusaajaid ei ole võimalik üheselt tuvastada, ostab tegutseva ettevõtte osakuid ulatuses, mis tagavad kontrolli nimetatud ettevõtte üle.

2.7 Kahtlus, et tehingu objektiks olev vara on pettuse objekt või seda kasutatakse rahapesuks (eksiteele viidud isiku tehingud).

- Isiku selgitused, tema ebatavalise tehingu sisu kohta, viitavad osalemisele tuntud petuskeemis (nt võltsloterii, püramiidskeem, hiigelpärandus, sotsiaalkelmus, kiirtulu lubavad investeerinud, e-posti liikluse ülevõtmine jne).

---

⁶ Off-shore riigid (käesoleva juhendi mõistes) on Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) poolt koostatavas riikide nimekirjas toodud kolmandad riigid „Offshore Financial Centers (OFCs) IMF Staff Assessments“ .
<https://www.imf.org/external/NP/ofca/OFCA.aspx>

- Isik kingib/annab ära/kannab üle oma vara MTÜ-le või sihtasutusele, mille tegevuses on avalikkusele teadaolevalt kelmuse tunnused.

- Isik keeldub tagasi maksmast kuriteo kahtluse tõttu tagasi kutsutud raha.

UTR – ebatavalise tehingu teade – tehingu võib lõpuni viia, aga esitada teade RAB-ile

UTR INDIKAATORID

1. Kliendi-, toote- või teenuslepingu sõlmimisel

- Ebaharilikud asjaolud kliendi- või teenuse-/tootelepingu sõlmimisel, mis viitavad võimalikele kuritegelikele kavatsustele või isikust petliku mulje loomisele.

1.1 Isiku kohta on varasemalt teada või hoolsusmeetmete rakendamise käigus on selgunud asjaolud, mis võimaldavad kahelda isiku usaldusväärsuses

- Isiku kohta on eelnevalt teada variisiku kahtlus või see tekib hoolsusmeetmete rakendamise käigus.

- Juriidiline isik on registreeritud jurisdiktsioonis, mille kohta on rahapesu tõkestamise nõukoja poolt avaldatud seisukoht⁷, et riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmete rakendamises esineb tõsiseid puudujäike.

- Juriidilise isiku töötajate arv on seda tegevusala silmas pidades ilmselgelt majanduslikult põhjendamatu.

- Isik ei soovi kodusele aadressile saadetud kirjavahetust või juriidilise isiku aadressiks on märgitud postkast.

- Dokumentatsiooni kliendi identifitseerimiseks ja kutse- või tegevusala kontrollimiseks annab vahendaja, kellel ei ole selget põhjust tehingus osaleda.

- Juriidilise isiku omandistruktuur ei ole läbipaistev.

1.2 Isik käitub ebaharilikult

- Isiku välimus ja käitumine ei ole kooskõlas isiku poolt soovitava kliendisuhetega ja/või tellitud teenustega.

- Isik kasutab kõrvalist abi dokumentide täitmisel või ei oska neid täita.

- Isik ei tunne esindatava isiku tegevuse iseloomu, ei oska põhjendada tellitud teenuste vajalikkust, selgitustes ilmnevad vastuolud.

- Isik ei tea või püüab varjata esindatava isiku kohta käivaid andmeid (nt tegelikke kasusaajaid, omanikke, asukohta, kontaktandmeid vms).

- Isik ei oska kirjeldada oma võimalikke koostööpartnereid ja/või tegevuspiirkondi.

---

⁷Rahapesu tõkestamise nõukoja seisukoht: <http://www.fatf-gafi.org/countries/#high-risk>

- Isik tunneb ebaharilikult suurt huvi rahapesu tõkestamise meetmete rakendamise vastu.
- Isik teeb ettepaneku või püüab hoolsusmeetmete rakendamist vältida.

1.3 Isiku poolt esitatud ebaharilikud dokumendid

- Isik esitab valed või mitteeksisteerivad kontaktandmed või juriidilisel isikul puudub kontakttelefon.
- Isiku esindusõigust tõendavad dokumendid on kehtetud.
- Isik kasutab dokumentides mitte eksisteerivat aadressi.
- Esinevad vastuolud juriidilise isiku või muu ühenduse dokumentatsioonis.
- Esitatud dokumentides paberi mõõtmed või kuupäeva formaat ei vasta dokumendi koostamiskoha standarditele.

1.4 Ebaharilik tegevus teenuste tellimisel/ebaharilikud lepingutingimused

- Isik taotleb ebataavaliselt suuri limiite, mis ei ole vastavuses selle isiku välimusega, võime ja kogemustega antud valdkonnas tegutseda, eeldatava käibega, või ettevõtja puhul majandustegevuse mahuga.
- Isik tellib kolm või enam pangakaarti, mis ei ole vastavuses selle isiku eeldatava käibe, töötajate arvu või tegevuse iseloomuga.
- Ettevõtja soovib taotleda laenu või sõlmida liisingulepingut vara omandamiseks, mis ei ole vastavuses tema tavapärase või kavandatava tegevusalaga.
- Isik soovib märkida liisinguvara kasutajaks temaga ametialaselt või isiklikult mitteseotud isikut.
- Liisinguvara tegelikult kasutajaks ei ole krediidi- või finantseerimisasutusele teatatud isik või temaga seotud isik.
- Isik tunneb lepingu sõlmimisel ebataavaliselt suurt huvi lepingu katkestamise, kindlustushüvitise väljamakse suuruse ja tõenäosuse üle, kui kahjujuhtum saabuks varsti peale lepingu sõlmimist.
- Isik soovib sõlmida elukindlustust lühemaks kui 3-aastaseks perioodiks ning esinevad muud juhendis nimetatud tunnused, mis võivad osutada ebaseaduslikule tegevusele.
- Sõlmitakse elukindlustusleping, millega kaasnevad kindlustusmaksed on ebaproportsionaalsed kindlustusriskide ja muude lepingu asjaolude suhtes.
- Soodustatud isik asendatakse kindlustuslepingu kehtivuse ajal isikuga, kellel ei ole perekondlikku seost poliisi omanikuga.
- Kindlustusvõtja katkestab lepingu, ilma, et isik tunneks huvi sellega kaasnevate suurte leppetrahvide või muude lisakulutuste pärast, mis tal selle tulemusena tasuda tuleb.

- Müüja palub kanda kinnisvara müügist saadud summa kolmanda isiku arvele, välja arvatud juhul, kui sellega kaasneb müüja või müüjaga seotud isiku võlakohustuse täitmine või muu lepingus nimetatud või kokku lepitud kohustuse täitmine.
- Isik on nõus ostma või ostab kinnisvara makstes selle eest tunduvalt üle turuhinna.
- Notaril tekib kahtlus, et ostu-müügilepingusse kantud vara hind erineb tunduvalt vara tegelikust turuväärtusest (suurem või väiksem).
- Dokumentatsiooni kliendi identifitseerimiseks või kutse-/tegevuskoha kontrollimiseks annab vahendaja, kellel ei ole selget põhjust toimingus osaleda.
- Notaril palutakse tõestada tehing, millel puudub majanduslik põhjendus.
- Isik on valmis andma laenu või investeerima intressimääraga, mis ei ole kasulik ega konkurentsivõimeline.
- Isik kannab raha notari deposiiti tehingu tegemiseks, tehing jääb ära, aga isik palub deposiitkontol oleva vara kanda isiku X kontole.
- Notariaalse lepingu sõlmimisel ei avaldata tasumise viisi ja summat.
- Vähemalt ühe lepingupoole suhtes on variisiku kahtlus.
- Isik pöördub advokaadi või muu nõustamisteenust pakkuva isiku poole ettepanekuga, mis oma olemuselt viitab rahapesule.
- Isik palub advokaadil või muu nõustamisteenust pakkaval isikul tutvustada ennast finantsinstitutsioonidele.
- Isik avaldab soovi kasutada advokaadi või muu õigusteenuseid pakkuva isiku kontot raha deponeerimiseks või arveldusteks, sooviga tagada seeläbi oma anonüümsust.
- Isik soovib kasutada teenuseid äriühingu asutamisel eesmärgiga säilitada oma anonüümsus ning varjata äriühingu asutamiseks ning äritegevuses kasutatavate rahaliste vahendite päritolu.
- Usaldusfondide või äriühingute teenust soovib kasutada välisriigi resident, kellel puuduvad sidemed Eestiga või kes pärineb kõrgema rahapesuriskiga riigist või territooriumilt.
- Tavapäraselt passiivse majanduskäibega või äsja asutatud ettevõtte esitab andmeid ebaharilikult suure käibe või kasumlikkuse kohta eesmärgiga saada krediiti ettevõtlusega otseselt mitteseotud kuludeks (nt. äsja asutatud ettevõtte poolt luksusauto liisimine).

2. Tehingute teostamisel

- Tehingu tegemisel ilmnevad ebaharilikud asjaolud, mis viitavad sellele, et tehingu tegelik eesmärk ei ole selge või seda püütakse varjata.
- Ilmses pankrotiohus ettevõtte müüb oma vara eesmärgiga mitte täita oma kohustusi võlausaldajate ees.
- Isik on suurelt panustanud spordiüritusele, millel on kokkuleppe kahtlus.

2.1. Ebaharilik tehing sularahaga

- *Ebaharilikult suur (ebaharilikkus sõltub riskipõhisest lähenemisest ja kontekstist, tavapärase tegevusega võrreldes) sularahatehing võrreldes hariliku käibega.*
- *Üle 10 000 euro väärtuses sularahas finantstoodete ostmine, kui see ei vasta kliendi profiilile või kui sellel puudub loogiline selgitus või kui klient ei suuda selgitada/tõendada sularaha päritolu.*
- *Isik soovib valuuta vahetamisel võimalikult suuri rahakupüüre (kupüürid väärtuses rohkem kui 200 eurot).*
- *Üle 10 000 euro väärtuses väikeste kupüüride vahetamine suuremate vastu.*
- *Üle 10 000 euro väärtuses sularaha vahetamine ühest või mitmest valuutast teise, ilma mõistliku põhjendusega.*
- *Üle 10 000 euro väärtuses sularaha vahetamise järel palutakse raha üle kanda teisele isikule või teises riigis asuvale kontole.*
- *Rikutud kupüüride vahetamine suures ulatuses üle 10 000 euro väärtuses.*
- *Panuste tegemine või mängužetoonide ostmine sularahas üle 2000 euro väärtuses.*
- *Üle 10 000 euro väärtuses sularahas vara ostmine ilma selge majandusliku põhjendusega.*
- *Isik teeb sularahas makse alla isiku tuvastamise piirmäära, eesmärgiga vältida tuvastamist.*

2.2. Ebaharilik tehing kontol

- *Üksik ebatavaliselt suures summas (sõltub riskipõhisest lähenemisest ja kontekstist, tavapärase tegevusega võrreldes), harilikule käibeleva mittevastav ja piisavalt põhjendamata makse.*
- *Üle 10 000 euro väärtuses tehing off-shore piirkonnas asuva isikuga ilma majandusliku põhjendusega.*
- *Pangalaenu või liisingu ennetähtaegne tagastamine selle kliendi jaoks ebaharilikult suures (ebaharilikkus sõltub riskipõhisest lähenemisest ja kontekstist, tavapärase tegevusega võrreldes) ja harilikule käibeleva või sissetulekule mittevastavas summas.*
- *Juriidiline isik tasub erinevate, majanduslikult põhjendamatu ja/või tegevusega mitteseotud konsultatsiooniteenuste eest off-shore piirkonnas registreeritud isikule.*
- *Makse teostatakse varifirma või off-shore piirkonnas asutatud panga kaudu.*
- *Isik soetab, üürib või liisib vahendeid toreduslikeks kulutusteks (nt luksusautosid või meresõidukeid) vahendite eest, mis pärinevad majanduslikult põhjendamatu ja/või tegevusega mitteseotud sularahatehingutest või off-shore piirkonnas registreeritud isikutelt.*
- *Isikule makstakse virtuaalvääringu eest kolmanda isiku kontolt (välja arvatud makseteenusepakkuja või virtuaalvääringute vahetamise ja vahendamise seotud teenuste pakkuja, kelle äritegevuseks on selliste maksete vahendamine).*

- *Esinevad juhendis nimetamata tunnused ebahariliku tehingu kohta kontrol, mis võib osutada ebaseaduslikule tegevusele.*

2.3. Ebaharilik tehing virtuaalvääringuga

- *Klient ostab virtuaalvääringuid ühe tehinguga rohkem kui 32 000 euro väärtuses.*

- *Üksik suur virtuaalvääringute ost-müük kasutades ühte või mitut virtuaalvääringutega seotud tehingut tegeva isiku tuvastamist raskendavat teenust, näiteks trumli või segamise teenus (tumbler, mixer).*

- *Riikliku taustaga isik (PEP) on ostanud või müüinud virtuaalvääringuid üle 10 000 euro väärtuses.*

- *Virtuaalvääringu tehingu puhul kasutatakse isiku identifitseerimise võimatust või raskendamist garanteerivate/reklaamivate vahendajate teenuseid (näiteks teenusepakkujad, kes lubavad isiku andmeid õiguskaitseasutustele mitte edastada).*

- *Virtuaalvääringu eest ostetakse vara rohkem kui 32 000 euro väärtuses.*

2.4. Ebaharilik tehing väärtpaberitega

- *Klient maksab väärtpaberite eest sularahas, virtuaalvääringus või off-shore piirkonna konto kaudu.*

- *Klient kannab, pandib või laenab ostetud väärtpaberid kolmandale isikule.*

- *Tehingus osalevad esitajaväärtpaberid.*

- *Väärtpaberitehingud, kus makse ei liigu vastu väärtpabereid müüinud isikule või selle isikuga mitteseotud isikule ning selleks puudub loogiline majanduslik või muu eluliselt usutatav põhjendus.*

- *Järjest mitmete tehingute tegemine väärtpaberitega ilma selge majandusliku põhjenduseta.*

- *Ebaharilik tehing väärtpaberitega, tehing ei ole kooskõlas väärtpaberitega teostatavate tehingute üldise praktikaga ning selleks puuduvad majanduslikult või eluliselt usutatavad põhjendused.*

2.5. Ebaharilik tegevus tehingu tegemisel

- *Klient annab ettevõttega mitteseotud isikule (variisiku kahtlus) volitused tavapärasest majandustegevusest erineva, ebahariliku või suuremahulise tehingu tegemiseks.*

- *Klient esitab tehingu kohta segaseid andmeid või muudab selgitusi või ei tea üksikasju selle eesmärgi ja selles kasutatud vahendite päritolu kohta.*

- *Klient kiirustab põhjendamatu tehingu tegemisega.*

- *Klient muudab või soovib tehingut pärast lisadokumentide või täiendavate selgituste küsimist muuta.*

- Isik tasub isikliku tarbimise vajaduste eest juriidilise isiku või valitsusasutuse või valitusasutuse poolt hallatava asutuse krediit- ja deebetkaardiga, või kaardiga, millel puuduvad isikuandmed.
- Isik teavitab, et rahalised vahendid tuleb väljastada tema nimel ja arvel tegutsevale kolmandale isikule.
- Mängužetoonid või rahalise panuse ühikud (ehk mängu nominaalid) müüakse tagasi sooviga kanda raha pangakontole võiduna või väljastada võiduna sularahas.
- Isiku mänguvahendite või võidu ülekandmine/müümine teisele isikule.
- Isik püüab teha fiktiivset tehingut.
- Isik soovib peale lühiajalist mängimist järele jäänud krediidi üle rahaks tagasi vahetada ning nõuab hasartmängu korraldajalt tõendit temale raha väljamaksmise kohta.

2.6. Ebaharilik tehing kinnisvaraga

- Kinnisvara eest tasutakse finantseerimisasutuse kaudu, mis asub off-shore piirkonnas või piirkonnas, kus usaldusväärsete allikate, nagu vastastikuste hindamiste, aruannete või avaldatud järelaruannete kohaselt ei ole kehtestatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise tõhusaid süsteeme, mis oleksid kooskõlas rahapesu tõkestamise nõukoja soovitustega või neid süsteeme ei rakendata.
- Kinnisvara eest maksab või vahendustasu tasub tehinguga mitteseotud isik.
- Kinnisvara eest makstakse tehinguga mitteseotud isikule.
- Lühikese ajaperioodi jooksul tehakse sama kinnisvaraga uus tehing eelmisest tehingust tunduvalt erineva hinnaga, kui see ei ole seostatav üldise kinnisvarahinna muutusega.
- Kinnisvara soetamine riikliku taustaga isikute (PEP) poolt vahenditega, mis ei ole seotud teadaolevate legaalse vara allikatega.

UAR- ebatavalise tegevuse teade – kliendisuhet võib jätkata

UAR INDIKAATORID

Ebaharilik tegevus- pikemaajaline tegevus, kus asjaolude kordumine tekitab kahtluse, mis teatud tingimustel võivad viidata kuriteole – toiming/tehing viiakse lõpule, kuid teatatakse RAB-i. Kui tekib põhjendatud kuriteo kahtlus, teatatakse viimasest või pooleliolevast tehingust STR ja tehing võimalusel peatatakse ning oodatakse RAB tagasisidet.

1. Isiku ebaharilik käitumine

- Ebamõistlikult suurel hulgal kontode (sh virtuaalsete kaardikontode) loomine.
- Ootamatu ja põhjendamatu konto limiitide oluline suurendamine.
- Klient annab mitteseotud isikutele volitused suurte tehingute tegemiseks või hoiulaeka kasutamiseks enda nimel.

- Kliendi elustiil ja väljaminekud ei vasta tema legaalsele sissetulekule.

2. Ebaharilikud sularahatehingud, mis ei ole seotud isiku tavapärase majandustegevusega

- Klient teeb sageli sissemaksid sularahas üle 10 000 euro väärtuses.

- Klient teeb korduvalt sularahas üle 10 000 euro väärtuses ülekandeid välisriigi kontole.

- Klient teeb sageli sularahas üle 10 000 euro väärtuses ülekandeid teise, temaga mitteseotud isiku kontole.

- Üle 10 000 euro väärtuses sularaha sissemaksed kliendi poolt, kellel võivad olla seosed kuritegeliku tegevusega .

- Klient külastab hoiulaegast vahetult enne üle 10 000 euro väärtuses sularaha sissemaksid või pärast sularaha väljavõtmist.

- Kliendi kontole tehtud sagedased sissemaksed võetakse välisriigis ATM kaudu välja.

- Klient võtab ettevõtte kontolt regulaarselt välja üle 10 000 euro väärtuses sularaha, milline käitumine ei ole seletatav selle isiku ning selle valdkonna üldise äritegevusega.

- Laekunud summade välja võtmine osade kaupa erinevates väljastuskohtades (ATM-id, kontorid).

- Klient ostab sageli sularaha eest investeerimiskulda.

- Isik soovib teostada rahasiiret paljudele erinevatele osapooltele.

- Sularaha sissemaksed isiku kontole, millelt tasutakse laenu- ja liisingumakseid ning muid varalisi kohustusi, kusjuures tavapärane tegevus antud kontrol, kas puudub või ei vasta sellisele tegevusele.

3. Tegevusloata finantsteenuste osutamise tunnused

- Isiku tehingutel on finantsteenuse osutamise tunnused, kuid puudub vajalik tegevusluba.

- Klient osutab tegevusluba eeldavat virtuaalvääringu teenust tegevusluba omamata.

- Suuremahuline esmane mündipakkumine (ICO- initial coin offering) vastab oma olemuselt väärtpaberi mõistele (väärtpaberituru seaduse § 2 lg 1), aga puudub vastav tegevusluba.

- Tehingud väärtpaberitega ilma vastavat tegevusluba/registreeringut omamata.

4. Ebaharilikud tehingud virtuaalvääringutega

- Klient ostab virtuaalvääringuid mitme omavahel seotud tehinguga rohkem, kui 32 000 euro väärtuses.

- Klient müüb üle 32 000 euro väärtuses virtuaalvääringuid mitme järjestikuse tehinguga, virtuaalvääringute päritolu ei ole teada.

- Regulaarne virtuaalväeringute ost-müük läbi isiku identifitseerimise võimatust või raskendamist garanteerivate/reklaamivate vahendajate teenuste (näiteks teenusepakkujad, kes lubavad isiku andmeid mitte edastada õiguskaitsesutustele).

- Regulaarne virtuaalväeringute ost-müük kasutades ühte või mitut virtuaalväeringutega seotud tehingut tegeva isiku tuvastamist raskendavat teenust, näiteks trumli või segamise teenus (tumbler, mixer).

5. Ebaharilikud tehingud kontol

- Klient teeb sageli suuri tehinguid, mis ei vasta tema legaalsele sissetulekule.

- Mitmed omavahel mitteseotud isikud teevad lühikese ajaperioodi jooksul makseid ühele kontole, millele järgneb vara sularahas väljavõtmine või edasi kandmine või muu tegevus, mis ei vasta vara kogumise eeldatavale eesmärgile.

- Füüsilise ja juriidilise isiku kontode vahel on sagedased ja selge põhjenduseta tehingud.

- Deebet- või krediitkaarti kasutab kaardi omanikuga mitteseotud isik.

- Sagedane tšekkide ostmine või müümine, mis ei ole vastavuses kliendi profiiliga.

- Vahendid paigutatakse mitmele kontole, need koondatakse seejärel ühele ja edastatakse välisriiki.

- Aktiivse tegevuseta konto saab ülekande või seeria ülekandeid, millele järgnevad sagedased sularaha väljavõtmised, kuni ülekantud vahendid on välja võetud.

-Ettevõtte kontol tehtavad suuremahulised finantstehingud ei ole omavaheli loogilises ärilises seoses (näiteks sisse tulevad vahendid ühe kaubagrupi eest ning välja lähevad vahendid teise kaubagrupi eest, mis ei ole majanduslikult loogilised või ei ole majanduslikult/eluliselt usutavad).

- Tegevus kontol on vastuolus deklareeritud äritegevusega seotud üldise praktikaga.

- Juriidilise isiku sagedased kulutused toidule, majutusele, transpordile, turismifirmadele, hotellidele, mis ei ole vastavuses ettevõtte tavapärase majandustegevusega.

- Isiku poolt sageli teostatavad maksed ning laekumised summas, mis jäävad vahetult alla summa, millega kaasneb hoolsusmeetmete kohaldamine või RAB-ile teate esitamine.

- Isik soovib tehingut jagada mitmeks tehinguks sularahas, eesmärgiga mitte ületada summapõhise teatamiskohustuse piirmäära.

- Enne laenu- või liisinglepingu sõlmimist on oluliselt suurenenud laekumised tavapäraselt madala sissetulekuga või sissetulekuta isiku kontole, mis võib viidata variisiku kahtlusele.

6. Ebaharilikud tehingud väärtpaberitega

- Väärtpabereid kasutatakse sageli makseinstrumendina kauba või teenuse eest tasumisel.

- Tehakse tehinguid esitajaaktsiatega.

- Väärtpaberite soetamine riikliku taustaga isikute (PEP) poolt vahenditega, mis ei ole seotud teadaolevate legaalsete vara allikatega.

- Klient suunab väärtpaberitehingutest saadud vahendid isikuga mitteseotud isikule.

7. Ebaharilikud tehingud valuuta vahetamisel

- Isik toob regulaarselt väiksemates kupüürides erinevaid valuutasid ja vahetab need suuremateks kupüürideks.

- Mitteresident vahetab korduvalt suurtes summates asukohariigi valuutat eurode või dollarite vastu.

8. Ebaharilik tegevus hasartmängude mängimisel

- Isik võidab süstemaatiliselt suuri summasid.

- Isik soovib sageli mängužetoonid või rahalise panuse ühikud (ehk mängu nominaalid) tagasi müüa eesmärgiga kanda raha pangakontole võiduna või väljastada sularahas võiduna.

9. Ebaharilik äritegevus

- Raamatupidamisteenus osutamisel või raamatupidamise kontrollimisel ilmnevad viited vara omastamisele.

- Isik pöördub kas põhjuseta, ebaselgetel asjaoludel või õige ja õiglase aruandluse vältimise eesmärgil sageli erinevate raamatupidamisteenus osutajate poole.

- Ettevõtte ja osanike või aktsionäride vahelised laenud ei ole kooskõlas äritegevusega.

- Alusdokumentide läbivaatamine näitab äritegevuse väärkajastamisi.

- Ettevõtte maksab arveid juriidilistele isikutele, mis asuvad riigis, kus puuduvad piisavad rahapesu tõkestamise meetmed või off-shore piirkonnas.

- Ettevõtte omandab suured isikliku tarbimise objektid (st paadid, luksusautod, isiklikud elamud ja majad), kui sellised tehingud ei ole kooskõlas ettevõtte tavapärase äritegevusega või selle konkreetse majandusharuga.

- Tehingus osalevad riikliku taustaga isikud (PEP) või nendega seotud isikud, kes saavad või saadavad ebatavaliselt suuri summasid ülekandega või sularahas.

- Ettevõtte on RahaPTS mõistes kohustatud isik, kuid ei täida piisavalt hoolsuskohustusi.

- Ettevõtte on RahaPTS mõistes kohustatud isik, kuid ei täida teatamiskohustust.

- Isik soovib advokaadi kaasabil või tema nimel teha tehinguid, millel puudub majanduslik põhjendus.

CTR- sularaha teade- summa üle piirsumma sularahas

Selle teate liigi juures on indikaatorid tehingu kirjelduse täpsustamiseks. Esimesed kaks näitavad, kas kohustusliku sularaha teate puhul jõuti piirsummani ühe tehinguga või mitme omavahel seotud tehinguga. Järgmised kolm täpsustavad situatsiooni, kus tollikontroll Ühenduse välispiiril peab teatama sularaha liikumisest üle riigipiiri.

CTR INDIKAATORID:

1-2 krediidasutustele juhutehingutes, kui tegemist ei ole kliendiga ja teistele kohustatud isikutele kõigi tehingute puhul

3-5 - tollile

- 1. Sularahatehing üle 32 000 euro väärtuses ühe maksena**
- 2. Sularahatehing üle 32 000 euro väärtuses mitme omavahel seotud maksena kuni üheaastase perioodi jooksul**
- 3. Sularaha piiril - deklaratsioon üle 10 000 euro**
- 4. Sularaha piiril - deklareerimata üle 10 000 euro väärtuses**
- 5. Sularaha piiril – kui on teada kuritegelik päritolu**

TFR- terrorismi rahastamise kahtluse teade

Terrorismi rahastamise kahtluse indikaatorid on jagatud kaheks. Riskiindikaatorid kirjeldavad situatsioone, kus terrorismi rahastamise risk on küll olemas, kuid piisavalt väike, et mitte formeeruda konkreetseks kahtluseks. Tehinguid võib jätkata, kuid teate saatmisega osundatakse võimalikule riskile, mida pädevad asutused saaksid kontrollida. Kahtluseindikaatorid viitavad juba tõsisele kahtlusele, et tehingud kujutavad endast terrorismi rahastamist ning pädeva asutuse otsuseni tuleb tehing peatada.

TFR INDIKAATORID

1. Riskiriikidega seotud ebaharilikud tehingud - *Isik või tehing on seotud kõrge terrorismiohuga piirkonnaga (riskiriigiga), mille järgi valitakse indikaator TFR 1.1-1.6 ning esineb üks või mitu alljärgnevat indikaatorit.*

- Tehingu läbiviimist juhendab kõrvaline isik.*
- Ebapiisav selgitus raha päritolu kohta.*
- Ebapiisav teadlikkus tehingupartnerist.*
- Esmakordne tehing füüsilise/juriidilise isikuga riskiriigis.*
- Laekumisele järgneb süstemaatiline sularaha väljavõtmine ja/või edasisaatmine.*
- Isik teeb ülekande riskiriiki arvelduskontole, millele ta ei ole varem raha üle kandnud.*
- Ülekande üheks pooleks on riskiriigis registreeritud krediidi- või finantseerimisasutus.*

- Laekumised riskiriigis registreeritud ettevõttelt või riskiriigi kodanikult või seal sündinud isikult, mis kohe sularahas välja võetakse või edasi kantakse, kui see ei ole kooskõlas ettevõtte tavapärase majandustegevusega.

- Kliendi arvuti IP aadress viitab riskiriigile (maksete tegemisel, kontole logimisel).

- Isik teostab ülekande mittetulundusühingu kontole (NGO, NPO), mis tegutseb riskiriigis või mille tegevusalaks on riskiriikidele abi osutamine.

- Tehingu selgitusse märgitu ei ole kooskõlas ettevõtte majandustegevuse või tavapärase praktikaga.

- Tehing riskiriigis tegutseva mittetulundusühinguga.

- Rahvusvahelisel tehingul terrorismi rahastamisele viitav selgitus või muu selgitus, mis ei ole arusaadav või tõlgitav (muuhulgas viited annetusele, almusele eesti või mõnes muus äratuntavas keeles).

- Rahvusvaheliste tehingute iseloom viitab raha kogumisele.

- Kontoga seotud pangakaartide (lisakaart) samaaegne kasutus erinevates riikides.

- Pangakaartide/kontode sidumine rahvusvaheliste finantsteenuse platvormidega.

- Virtuaalvääringu ost või müük sularahas.

1.1. Tehingus osalev füüsiline isik on sündinud riskiriigis;

1.2. Tehingus osalev füüsiline isik omab riskiriigi kodakondsust;

1.3. Tehingus osalev füüsiline isik omab elukohta riskiriigis;

1.4. Tehingus osalev füüsiline isik on seotud riskiriigis registreeritud juriidilise isiku või muu ühendusega;

1.5. Tehingus osalev juriidiline isik või muu ühendus on registreeritud riskiriigis;

1.6. Tehingus osalev juriidilise isiku või muu ühenduse filiaali emafirma on registreeritud riskiriigis.

2. Terrorismi rahastamise kahtlus – Isik kogub või kannab rahalisi vahendeid või virtuaalvääringut üle isikule, kes on seotud terroristlike organisatsioonidega või asuvad teadaolevates terrorismi piirkondades.

2.1. Avalike allikate andmetel (ajakirjandus jms) on isiku suhtes algatatud kriminaalasi seoses terrorismi toetamisega;

- Tehingu osapoole suhtes on algatatud kriminaalasi karistusseadustiku § 237...§ 237(6) alusel.

2.2. Avalikud allikad (ajakirjandus, sotsiaalmeedia kasutajaprofiil, kodulehekülj jne) osutavad, et füüsiline isik on radikaliseerunud;

- Pädev asutus on viidanud tehingu osapoolele, kui radikaalsete vaadetega ja/või terroristliku ühenduse tegevust toetavale isikule.

- Tehingu osapoole suhtes esinevad viited avalikes allikates, kui radikaalsete vaadetega ja/või terroristliku ühenduse tegevust toetavale isikule.

2.3. Avalikud allikad (ajakirjandus, sotsiaalmeedia kasutajaprofiil, kodulehekülj jne) osutavad, et juriidiline isik esindab terroristlikele rühmitustele omaseid vaateid;

- Pädev asutus on viidanud tehingu osapoolele, kui radikaalsete vaadetega ja/või terroristliku ühenduse tegevust toetavale isikule.

- Tehingu osapoole suhtes esinevad viited avalikes allikates, kui radikaalsete vaadetega ja/või terroristliku ühenduse tegevust toetavale isikule.

2.4. Esinevad muud terrorismile või terrorismi rahastamisele viitavad asjaolud.

- Tehingu selgitusse märgitu viitab käesolevas teate liigis viidatud tunnustele.

- Esinevad muud terrorismile või terrorismi rahastamisele viitavad asjaolud

ISR- rahvusvahelise finantssanktsiooni teade- tehingut ei tohi lõpule viia RAB loata

Indikaatori roll on teate liiki täiendavalt liigendada täpsustades teatamise põhjust

ISR INDIKAATORID:

- 1. Rahvusvahelise sanktsiooni rakendamine** (sanktsioneeritud isik on tuvastatud, sanktsiooniga sätestatud keeld on rakendatud)
- 2. Rahvusvahelise sanktsiooni kahtlusega isik** (füüsilised, juriidilised isikud- kas on sanktsioneeritud isik), *kui ei ole olnud võimalik kindlaks teha, kas tegemist on sanktsioneeritud isikuga.*
- 3. Rahvusvahelise sanktsiooni rakendamise vajaduse kahtlus**, (isikutega mitteseotud) **sanktsioonid** (kaupade, teenustega, finantseerimisega seotud keelud territooriumitele jne.